

„... most már van módom szabadon foglalkozni a műveimmel”

Interjú Tellinger István grafikusművésszel

Tellinger István 1940-ben született Munkácson. Elsősorban grafikusművész, de festéssel is foglalkozik. Munkásságának indulása a Miskolci Grafikus Műhelyhez kötődik. Egyéni hangvétellű művei számos kiállításon szerepeltek szerte az országban. Grafikáinak egy része irodalmi ihletettséggű. Ezt bizonyítja jelentős kisgrafikus munkássága. Életművének másik része a valóság és az álom ihletett kettőségében az ezredforduló morális problémáival foglalkozik. Újabb munkáiban – festészetével rokon módon – közelítve a nonfigurációhoz, belső érzésekre figyelő gesztusokból építkezik.

Mostanában kétlaki életet élsz a műtermed és az otthonod között. Kényszerűség ez vagy tudatos kivonulás?

Most élek igazán olyan életet, amelyet mindig is szerettem volna. A munkám közelében lehetek, amikor csak akarok. De ehhez meg kellett öregednem, nyugdíjba kellett vonulnom. Meg is kellett tanulni, hogyan lehet ezt jól csinálni. Korábban sok olyan kötelezettségem volt – meg kellett élni valamiből például – ami nem engedte meg ezt, néha sok minden fontosabb volt az alkotó munkánál.

Úgy tíz évvel ezelőtt egy hosszabb tanulmányomban zárkóztál, keserű hangú művésznek neveztelek. Akkor nem tiltakoztál ellene. Hogy érzed, mennyire igaz ez most rád?

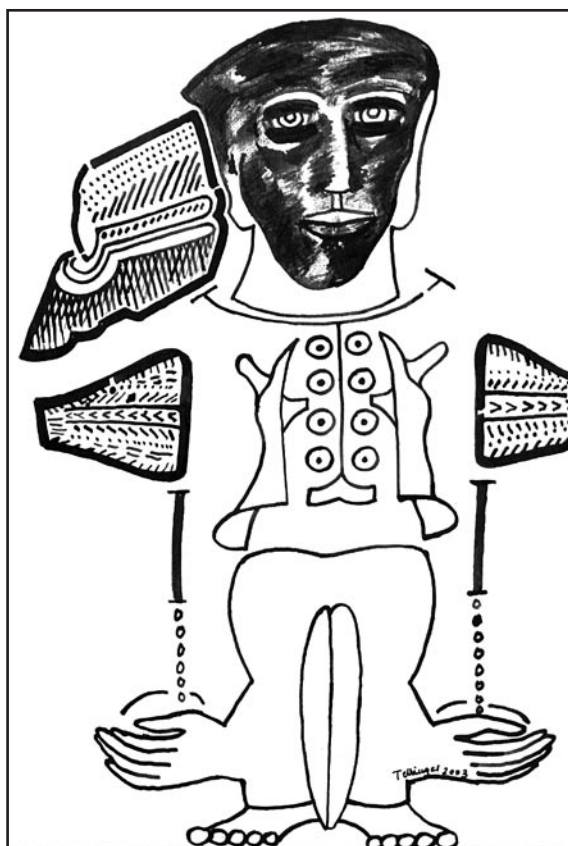
Ez ma már nem igaz. Talán 50 éves korom óta egyre kevésbé érzem magam keserű hangú művésznek. Minden zárkózottságom és keserűségem a szorongásaimból fakadt. Abból, hogy mindig igyekeztem megfelelni a körülöttem lévő világ elvárásainak. Ne érts félre, hogy elvtelenül tettem le munkákat. Nem, csak éppen jól meggondoltam, mi az, ami szerintem hiteles és jó minőségű, ugyanakkor meg is felel. Mondjuk, ha egy tárlatra munkát adtam be, ha ki akartam állítani, látnom kellett, mi az, amit el is fogadnak. Voltak persze így is olyan esetek, amikor ez nem jött össze, mármint hogy elfogadják. Ez egyfajta belső korlátként is működött bennem. Nagyon nehéz volt ezt a mezsgyét megtalálni. Tudni kellett – hogy egy közkeletű hasonlattal éljek –, mikor kellett nyakkendőt venni és mikor nem. Ma már egyáltalán nem hordok nyakkendőt. Most, hogy nem korlátozom magam, nem érzem magam sem szorongónak, sem keserű hangúnak. Messzebről nézve a dolgokat sokkal kevesebb szomorúságra okot adó dolgot látok, és sokkal több izgalmas kérdést találok a körülöttem lévő világban.

Sok művész megteremti a saját világát. A formanyelv, amit használ, rögtön felismerhetővé teszi. Ha ebben változás történik, korszakolhatnak a művészettörténészek. Nálad sem

most, sem korábban nem láttam ún. egységes formanyelvet, jelképrendszert. Mindig is sokhangú művész voltál. Ennek ellenére szinte az első pillanatban látja még a kevésbé műértő is, hogy ez „Tellingert”. Szerinted ez mitől van?

Örülök, hogy így látod. Én az elmúlt harminc évben gyakorlatilag ugyanazon a formanyelven beszélek, igaz egyszerre sokfélén. Az, hogy a világ mit látott belőlem, az döntötte el, hogy mit mutattam meg. A művészi kibontakozásom idején elvárták a kezdő művésztől, hogy járja végig az „utat”. Előbb csak kisgrafikát volt szabad bemutatni, aztán lehetett valamilyen sokszorosító technikát és így tovább. Az az igazság, hogy bátorságom sem volt ahhoz, hogy mondjuk az akkoriban készült színes munkával bemutatkozzam. Ha pedig igen, akkor többnyire kiszűrizték. Úgy is lehetne fogalmazni, meg kellett találnom a kompromisszumot a kiállítás és saját magam között. Az viszont igaz, hogy mostanában a színes munkáim vannak többségben, de már nem izgat, hogy ki mit fog szólni, és nem fontolgatom kiállíthatom-e őket vagy sem. Ha jónak tartom, kiteszem és kész. Engem egyébként sem a technika izgatott – megtanultam én szinte mindegyiket tisztességesen

– hanem, hogy amit le akarok tenni a papírra, azt mivel tudom leginkább kifejezni. Mindig a bennem lévő dolgok képét kerestem és nem „megrendelésre” dolgoztam. Ezért van az is például, hogy egy gondolatból szinte soha nem készítek egy lapot. Minimum hármát, de van, amikor sokkal többet. Mindig próbálok újra és újra fogalmazni ugyan azt.

Rendszeresen kiállító művész vagy. Sokan sokféle skatulyába próbáltak betuszkolni. Mennyire foglalkoztat a közönség visszajelzése?

A közönséggel nem igazán van kapcsolat. Persze egy-egy kiállítás megnyitón találkozunk. Oda azonban valaki azért jön el, mert ismer, és baráti viszonyban van velem vagy a munkáimmal. Vagy pedig protokollból. Neki meg úgyszincs véleménye. Őszintén: mire megyek egy barátságból vagy illendőségből megfogalmazott véleménnyel? Szerintem így van ezzel minden művész, aki nem megrendelésre dolgozik, legfeljebb nem vallja be.

Ma az alkotó ember magányos. Nemcsak emberi értelemben, hanem a tényleges visszajelzés szempontjából is. Régen nagyon sok napilap közölt grafikákat. Akkor jó magam is megjelentettem kisebb-nagyobb munkákat. Gyakran kaptam visszajelzést, például az *Észak-magyarországban* megjelent lapjaimról. Általában véve kulturális közállapotaink szempontjából nagyon sajnálatos, hogy ma már alig van újság, ahol közölnek verset, tisztelegés tárcát vagy bármilyen műalkotást. Sokan azt hiszik, ez nem fontos, pedig ezek, alig észrevehetően bár, de nagy hatással voltak a közgondolkodás kulturális állapotára. Nagyon sokan csak itt találkoztak ilyenekkel. Ma már ez sincs.

Mostanában mintha kicsit nyugodtabb, jobban áttekinthető lenne a vizuális világod. Ezt te is így érzed?

A régebbi rajzaimban egy zárt térben szerettem volna nagyon sok mindent elmondani. Például volt egy sorozatom, ahol egy virtuális fejben fogalmaztam meg különböző, az embereket foglalkoztató kérdéseket. Persze, hogy „zsúfolt” lett a kompozíció. Akkoriban sok morális vagy filozófiai kérdés foglalkoztatott. Mostanában inkább a világ vizualitásának kérdései érdekelnek. Főleg a színek. Ennek pedig egyszerű prózai oka is van: az első szemműtétem után – egy hosszú romlási folyamat visszafordítása után – a kórházi szobám ablakán kitekintve megdöbbenett a színek világa. Korábban is voltak színes munkáim, de azok inkább kötődtek a már előbb jelzett témákhoz. Mostanában színes, dinamikus kompozíciókban gondolkodom. Úgy is fogalmazhatnék, hogy a színek körül forognak a gondolataim. Nem állítom, hogy a különböző formai szimbólumoknak nincs szerepük a munkáimban, de korántsem annyira hangsúlyosan, mint korábban.

Figyel az ember, hagyja, hogy hasson rá a világ. Aztán a színek visszatükrözik például az aznapi hangulatát. Lehet, hogy ez nem annyira divatos dolog a művészetben, de mostanában sokkal jobban érdekel ez, mint hogy moralizáljak.

A művészi kifejezés vagy üzenetátadás nem igazán nyomon követhető folyamat. Nyilvánvaló, hogy egy mű soha nem jelentheti ugyanazt a szemlélőnek, mint a művészek. Sőt, maga a művész is mást láthat egy korábbi munkájában, újra szemlélve azt, mint akkor, amikor megalkotta. A közönség szempontjából nem csupán a szemlélő személye a fontos, hanem az is, hogy hogyan látja a munkát: eredetiben vagy reprodukcióban, egy

kiállításon, vagy mappában lapozva. Sőt, egy kiállításon az is fontos, hogy milyen művek társaságában. Egyre inkább úgy érzem, nem a mondanivaló igazán a lényeg, hanem a hatás.

Sokan tudják rólad, hogy erősen kötődsz a zempléni tájhoz. Különösen Sátoraljaújhelyhez. Honnan ez a vonzódás?

Sok barátom él itt. A konkrét kapcsolat a Kazinczy Ferenc Társaság alakulásához kötődik. Azon kevesek egyike voltam, akik a nyolcvanas évek közepén ott ültek, amikor még csak a megalapítást fontolgattuk. Azóta folyamatosan illusztrálom a társaság *Széphalom* című évkönyvét. Több nagy kiállításom is volt ezen a tájon, Sárospatakon, Sátoraljaújhelyben. Jónéhány alkalmazott grafikai munkám is ideköt, és kitűnő partneri kapcsolatok alakultak ki az évek során.

Hogy érzed magad ebben a zavaros világban, közeledve a 70-hez?

Köszönöm, jól vagyok. Végre csak azt teszem, amit szeretek. Ez nem jelenti, hogy elégedett vagyok a körülöttem lévő világgal, de most már van módom szabadon foglalkozni a műveimmel. Én pedig nagyon szeretek dolgozni.

(Az interjút készítette: Bordás István.)

